

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित
जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दहावी नंतर
दोन वर्ष कालावधी मध्ये नामवंत
खाजगी प्रशिक्षण संस्थेच्या साह्याने
अभियांत्रिकीव वैद्यकीय प्रवेश परीक्षांचे
मार्गदर्शन करण्यासाठी योजना
राबविण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: शाआशा-११२२/प्र.क्र.२१३/का-१३
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय विस्तार, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक :- १४ ऑक्टोबर, २०२४

- वाचा :- १) आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्र. शाआशा-११२२/प्र.क्र.२१३/का.
१३, दिनांक-०८.०६.२०२३
२) आयुक्त, आदिवासी विकास जा.क्र.शाआशा-२०२३/प्रक्र.०९/का.६(३)५४२२
दिनांक १२ऑगस्ट, २०२४

प्रस्तावना :-

अनुसूचित जमातीचे विद्यार्थी आणि विद्यार्थींनी शासकीय / अनुदानित, विनाअनुदानित तसेच शासकीय आश्रमशाळा/ अनुदानित आश्रमशाळा व एकलव्य मॉडेल निवासी शाळा व वसतिगृहात शिक्षण घेत असताना त्यांना अशा अभियांत्रिकी व वैद्यकीय पदवी अभ्यासक्रम प्रवेश परीक्षांसाठी बसले तरी योग्य मार्गदर्शना अभावी यशस्वी होत नाहीत. त्यामुळे त्यांचा या परीक्षांकडे सकारात्मक दृष्टीने पाहण्याचा कल वाढावा या दृष्टीने इयत्ता ११ वी व १२ वी मध्ये शिकत असतानाचा या विद्यार्थ्यांकरिता अभियांत्रिकी, वैद्यकीय व विधी पदवी, राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनी, स्पेशल क्लास रेल्वे अप्रेंटीस अभ्यासक्रम तसेच इतर व्यावसायिक अभ्यासक्रम प्रवेश परीक्षा तयारी प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविल्यास शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय किंवा आय.आय.टी.मधील अभ्यासक्रमांना जास्तीस जास्त मुलांना प्रवेश घेणे सोयीस्कर व्हावे यासाठी महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दहावी नंतर दोन वर्ष कालावधीमध्ये नामवंत खाजगी प्रशिक्षण संस्थेच्या साह्याने अभियांत्रिकी व वैद्यकीय प्रवेश परीक्षांचे मार्गदर्शन करण्यासाठी योजना राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय :-

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दहावी नंतर दोन वर्ष कालावधीमध्ये नामवंत खाजगी प्रशिक्षण संस्थेच्या साह्याने अभियांत्रिकी व वैद्यकीय प्रवेश परीक्षांचे मार्गदर्शन करण्याच्या अनुषंगाने संदर्भ क्र.१ येथील दिनांक ८ जून, २०२३ रोजी निर्गमित केलेला शासन निर्णय रद्द करून पुढील प्रमाणे योजना राबविण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

१. योजनेचा उद्देश :-

आदिवासी विकास विभागांतर्गत शासकीय आश्रमशाळा / अनुदानित आश्रमशाळा / EMRS अंतर्गत इयत्ता ११ वी व १२ वी मध्ये शिकत असलेल्या विद्यार्थ्यांकरिता अभियांत्रिकी व वैद्यकीय प्रवेश परीक्षेची तयारी करून घेणे करिता प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविल्यास शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय,

अभियांत्रिकी महाविद्यालय किंवा आय.आय.टी.मधील अभ्यासक्रमांना जास्तीस जास्त मुलांना प्रवेश घेणे सोयीरकर / शक्य होईल. यासाठी महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दहावी नंतर दोन वर्ष कालावधीमध्ये नामवंत खाजगी प्रशिक्षण संस्थेच्या साह्याने शासकीय आश्रमशाळेमध्ये अभियांत्रिकी व वैद्यकीय प्रवेश परीक्षांचे मार्गदर्शन करणे हा सदर योजनेचा उद्देश आहे.

२. योजनेचे स्वरूप :

- १) आदिवासी विकास विभागा अंतर्गत कार्यरत चार अपर आयुक्त, आदिवासी विकास कार्यालयाच्या अधिनस्त प्रकल्प कार्यालय कार्यक्षेत्रामधील प्रत्येकी एक अशा एकूण ४ आश्रमशाळा सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी निवडण्यात येतील.
- २) त्यापैकी ठाणे व नागपुर या कार्यक्षेत्रातील निवड केलेले केंद्र हे मुलींकरिता असेल तर नाशिक व अमरावती या कार्यक्षेत्रात निवड केलेले केंद्र हे मुलांकरिता असेल.
- ३) निवडलेल्या आश्रमशाळेत सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमासाठी प्रवेशित उमेदवारांना वैद्यकीय व अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम प्रवेश परीक्षांच्या सर्वांगीण तयारीसाठी म्हणजेच Medical-NEET/JEE /CET चा संपूर्ण अभ्यासक्रम तसेच व्यक्तिमत्व विकास प्रशिक्षण दिले जाईल यामध्ये दर शनिवारी व रविवारी तसेच सुट्टीच्या दिवशी तसेच दररोज शालेय अभ्यासक्रमा व्यतिरिक्त जादा सत्र (तासिका) घेण्यात येतील. प्रशिक्षण देणाऱ्या संस्थेचे तज्ज्ञ शिक्षक / अनुभवी व्याख्याते यांच्या मार्फत प्रशिक्षण देण्यात येईल.
- ४) निवड केलेले केंद्र परिशिष्टातील अटीची पुर्तता करणाऱ्या संस्थेला पहिले दोन वर्ष चालविण्यास देण्यात येईल.
- ५) दोन वर्षांनंतर संस्थेचे कामकाज, कार्यपद्धती, निकाल इ. निकषाच्या आधारे सदरचे केंद्र त्यापुढे चालविण्याबाबत शासनाच्या मान्यतेने उचित निर्णय घेण्यात येईल.

३. प्रशिक्षणार्थीची सर्व साधारण पात्रता :-

- १) विद्यार्थी महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी असला पाहिजे.
- २) सदर प्रशिक्षणाचा लाभ घेणेसाठी विद्यार्थी त्याच शैक्षणिक वर्षात दहावी उत्तीर्ण असावा.
- ३) उमेदवाराची जमात ही महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या यादी मधील असणे आवश्यक, प्रशिक्षणासाठी प्रवेशावेळी उमेदवाराकडे जातीचा दाखला असणे बंधनकारक आहे.
- ४) प्रवेश इच्छुक अनुसूचित जमातीच्या प्रशिक्षणार्थ्यांच्या कुटुंबाचे / पालकाचे वार्षिक उत्पन्न रु.८,००,०००/- (अक्षरात- आठ लक्ष रुपये फक्त) या पेक्षा कमी असावे.

४. विद्यार्थी निवड व प्रवेश परीक्षा :-

- १) योजनेतर्गत निवडलेल्या प्रत्येक आश्रमशाळेत वैद्यकीय (NEET) करिता ४० विद्यार्थी व अभियांत्रिकी (JEE/ CET) करिता ४० विद्यार्थ्यांची निवड करण्यात यावी.
२. सदर विद्यार्थ्यांची पूर्व परीक्षेसाठी प्रकल्प निहाय परीक्षा केंद्र तयार करून प्रकल्प कार्यालयाचे मनुष्यबळ आणि सोयी सुविधेचा उपयोग करून निवड झालेल्या विद्यार्थ्यांची कार्यान्वित संस्थेमार्फत प्रवेश परीक्षा एकाच वेळी घेण्यात येईल.
३. प्रवेश परीक्षेची प्रश्नपत्रिका राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध परीक्षेच्या (NTSE) धर्तीवर प्रशिक्षणा देणे कामी निवड होणाऱ्या कार्यान्वित संस्थे मार्फत प्रश्नपत्रिका तयार केली जाईल.
४. निवड करण्यात येणाऱ्या ४० विद्यार्थ्यांपैकी ४०% विद्यार्थी हे शासकीय व अनुदानित आश्रमशाळेतील असतील ३०% विद्यार्थी हे एकलव्य मॉडेल रेसिन्सशीयल मधील असतील तर उर्वरित ३०% विद्यार्थी वर नमुद अ.क्र. ४ मधील अटी शर्तीची पुर्तता करणाऱ्या इतर अनुसूचित

जमातीच्या विद्यार्थ्यांमधून निवडण्यात येतील. नमुद टक्केवारीनुसार त्या-त्या शाळेमधील विद्यार्थी उपलब्ध झाले नाही तर संबंधित अपर आयुक्त त्यामध्ये आदला- बदल करून शकतील.

५. अंतिम गुणवत्ता यादीमध्ये प्रवेश परीक्षेमधील प्राप्त गुणास ५०% भारांक (weightage) तसेच उमेदवारास त्याच्या दहावीच्या बोर्ड परीक्षामध्ये प्राप्त गुणास ५०% भारांक (weightage) देण्यात येईल व गुणानुक्रमे अंतिम गुणवत्ता यादी व प्रतीक्षा यादी अपर आयुक्त, स्तरावरून मंजूर करण्यात येईल.

५. योजनेतील विद्यार्थी संख्या :-

१. सदर योजनेतील प्रशिक्षणाचा कालावधी दोन वर्षाचा असल्याने तसेच प्रत्येक वर्षी इ. ११ वी करिता नुतन प्रवेश होणार असल्याने सदरची योजना निरंतर राबविण्या बाबत नियोजन असेल.
२. या योजनेमध्ये प्रत्येक अपर आयुक्त, आदिवासी विकास विभाग कार्यालयाच्या स्तरावर प्रत्येक वर्षी एक वैद्यकीय व एक अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम प्रवेश परीक्षा तयारी करवून घेण्यासाठी प्रत्येकी ४० प्रशिक्षणार्थी प्रती तुकडी असे एकूण ८० विद्यार्थ्यांची निवड इयत्ता अकरावी वर्गासाठी केली जाईल.
३. प्रथम वर्ष अकरावी चे ८० विद्यार्थी आणि द्वितीय वर्ष बारावीचे ८० विद्यार्थी असे एकूण १६० विद्यार्थी सदर योजनेच्या दोन वर्ष प्रशिक्षणासाठी असतील.

६. प्रशिक्षण देणेसाठी निवड करण्यात येणारी आश्रमशाळा :-

१. निवड होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण देणेसाठी प्रती अपर आयुक्त ०१ याप्रमाणे आश्रमशाळा अपर आयुक्त, आदिवासी विकास यांच्या मार्फत निश्चित करण्यात येईल.
२. अपर आयुक्त निहाय मुलांचे व मुलींचे प्रशिक्षण केंद्र खालीलप्रमाणे राहील.

अ.क्र.	अपर आयुक्त	मुले/मुली	इ. ११ वी प्रवेश क्षमता	
			CET/ JEE	NEET
१	नाशिक	मुलांकरिता	४०	४०
२	ठाणे	मुलींकरिता	४०	४०
३	अमरावती	मुलांकरिता	४०	४०
४	नागपुर	मुलींकरिता	४०	४०

३. शासकीय आश्रमशाळेत JEE /NEET/CET ची तुकडी सुरु झाल्यानंतर तेथे नियमित विद्यार्थी यांना प्रवेश देण्यात येणार नाही.
४. निवड होणारी आश्रमशाळा भौतिक सोयी सुविधांनी युक्त असणे आवश्यक आहे. (उदा. सुसज्ज इमारत, निवास व्यवस्था, पुरेसे पाणी) आश्रमशाळेमध्ये जाणे-येणेसाठी पक्का रस्ता असणे आवश्यक असेल.
५. आश्रमशाळेमध्ये विद्यार्थ्यांसाठी पुरेशी बैठक व्यवस्था असणे आवश्यक असेल.

६. निवड केलेल्या आश्रमशाळेत इ. ११ वी विज्ञान व इ. १२ वी विज्ञान अशा दोन स्वतंत्र तुकड्या पदासह मंजुर करण्यात येतील.
७. स्वतंत्र तुकड्या मंजुर होईपर्यंत येथील विद्यार्थ्यांचा नियमित अभ्यासक्रम पुर्ण करण्याची जबाबदारी निवड केलेल्या संस्थेची राहील.
८. भविष्यात सदरील केंद्र हे विभागाच्या नियमित शिक्षकांमार्फत राबविण्यात येईल.

७. प्रशिक्षणार्थीना सर्वसाधारण सूचना / अटी शर्ती :-

१. विद्यार्थ्यांने खोटे कागदपत्रे सादर करून योजनेचा लाभ घेतला असल्याचे निर्दर्शनास आल्यास त्यांचे कडून संपूर्ण प्रशिक्षणाचा खर्च वसूल करून कायदेशीर दंडात्मक कारवाई करण्याबाबत आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय नाशिक यांच्या मार्फत आवश्यक ती कार्यवाही करण्यात येईल. अशा उमेदवारास भविष्यात आदिवासी विकास विभागाच्या कोणत्याही योजनेचा लाभ घेता येणार नाही.
२. प्रशिक्षण कालावधीमध्ये विद्यार्थ्यांनी धुम्रपान करणे, अंमली पदार्थाचे सेवन करणे, उद्घट वर्तन असे गैर प्रकार केल्यास सदर प्रशिक्षणार्थ्यांची निवड रद्द करण्यात येऊन कायदेशीर दंडात्मक कारवाई करण्यात येईल.
३. सदर प्रशिक्षण निवासी स्वरूपाचे असेल मात्र काही अपरिहार्य आणि अत्यावश्यक कारणामुळे एखादा विद्यार्थी आश्रमशाळेकडून पुरवण्यात येणारा निवास व्यवस्थेचा लाभ उमेदवार घेणार नसल्यास, त्याने / तिने प्रकल्प अधिकारी यांच्या पूर्व परवानगीने आश्रमशाळेस याबाबात लेखी देणे बंधनकारक असेल.
४. तसेच सदर विद्यार्थ्यांची सुरक्षेची जबाबदारी त्या विद्यार्थ्यांची आणि पालकांची असेल.
५. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमातील प्रशिक्षणास ७५% उपस्थिती आवश्यक आहे. परंतु विद्यार्थी गंभीर आजारी पडणे, अपघात होणे, इतर स्पर्धा परीक्षांना उपस्थित राहणे (नैसर्गिक आपत्ती / कौटुंबिक समस्या / वैद्यकीय कारण) या कारणामुळे प्रशिक्षणासाठी अनुपस्थित असल्यास अपवादात्मक परिस्थितीमध्ये विद्यार्थ्यांसाठी देण्यात येणारी फी अदा करण्याबाबतचा अंतिम निर्णय आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांना असेल.
६. ज्या उमेदवारांची निवड होईल त्यांची निवड झाल्यानंतर तात्काळ नियुक्त केलेल्या महाविद्यालय/ आश्रमशाळामध्ये ०७ दिवसाच्या आत रुजू (हजर) होणे बंधनकारक असेल.
७. जे उमेदवार दिलेल्या तारखेपासून ०७ दिवसाच्या आत रुजू होणार नाहीत, अशा उमेदवारांची निवड रद्द करून प्रतिक्षा यादीतील उमेदवारांची गुणवत्तेनुसार निवड केली जाईल.
८. सदर प्रशिक्षण शानिवारी आणि रविवारी किंवा दिवाळीच्या सुट्टी मध्ये सुद्धा सुरु असेल याबाबत विद्यार्थी यांना कोणतीही तक्रार असणार नाही.
९. उमेदवाराने सदर कामात कोणत्याही बाह्यस्थ संस्थेचा / संघटनेचा दबाव आणल्यास किंवा तसा पत्रव्यवहार केल्यास उमेदवाराची निवड रद्द केली जाईल.
१०. उमेदवाराने सादर केलेले अनुषंगीक कागदपत्रे संशयास्पद आढळल्यास /फसवणुकीचे वर्तन केल्यास उमेदवाराची निवड रद्द केली जाईल.

८) प्रशिक्षण देणाऱ्या संस्थेची निवड व पात्रता:-

आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक यांचेमार्फत महत्वाच्या नामांकित दैनिक वर्तमान पत्रामध्ये संस्था निवडी बाबत जाहिरात देण्यात येईल उक्त योजनेसाठी अर्ज केलेल्या पात्र संस्थेची निविदा प्रक्रियेद्वारे आयुक्त / शासनस्तरावर निवड केली जाईल. नामवंत खाजगी प्रशिक्षण संस्थेची निवड ही ई-निविदा / QCBS ई-निविदा/ आभिसारस्थ प्रस्ताव यापैकी निश्चित केलेल्या प्रक्रियेपैकी एका पद्धतीने निवड करण्यात येईल.

संस्था निवडीचे निकष खालीलप्रमाणे :-

१. प्रशिक्षण संस्थेची भारतातील कोणत्याही राज्यामध्ये नोंदणी केलेली असावी व अशी नोंदणी होऊन किमान दहा वर्ष झालेले असावे.
२. संस्थेचा सदर क्षेत्रात काम करण्याचा किमान १० वर्षाचा अनुभव असावा, व संस्थेचे अशा पद्धतीचे प्रशिक्षण देणारे स्वतः चे केंद्र चालु असावे.
३. संस्थेकडे जीवशास्त्र, रसायनशास्त्र, भौतिकशास्त्र, गणित अशा वेगवेगळ्या विषयानुसार तज्ज्ञ व अनुभवी मार्गदर्शकांची / शिक्षकांची उपलब्धता असणे आवश्यक आहे.
४. संस्था स्वतः चालवित असलेल्या केंद्रात अद्यावत लायब्ररी आणि स्टडीरूम असणे आवश्यक असेल.
५. संस्थेमार्फत त्यांच्या सुरु असलेल्या केंद्रात विद्यार्थ्यांना देण्यात येणाऱ्या संगणक व इंटरनेट सुविधा
६. मागील पाच वर्षातील संस्थेतुन प्रशिक्षित झालेल्या व नामांकित शैक्षणिक संस्थेत निवड झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या विचारात घेतली जाईल.
७. संस्थेचा मागील पाच वर्षाचा चढता (Progressive) नफा ताळेबंद व संस्था आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असावी.
८. प्रशिक्षण संस्था काळ्या यादीतील नसावी.
९. संस्थेची GST, PAN CARD व उद्योग आधारसह कायदेशीर नोंदणी. धर्मादाय आयुक्त यांचाकडे (Non-Profit Organization) अशी नोंदणी असलेल्या संस्थेस प्राधान्य दिले जावे.
१०. संस्थेकडील अद्यावत / कार्यरत प्रशिक्षण वर्ग तसेच संस्थेमधील अभ्यासपूर्ण वातावरण.
११. संस्थेची स्वतःची वेबसाईट असावी. व विद्यार्थ्यांकरिता स्वतंत्र पोर्टल असावे.
१२. JEE / NEET / CET या परिक्षेचा अभ्यासक्रमावर आधारित संस्थेने स्वतःप्रकाशित केलेले Study Material, Test Series इ. असावे.

९) प्रशिक्षण देणाऱ्या संस्थेस लागू असणाऱ्या अटी शर्ती व जबाबदाच्या :-

१. संस्था राष्ट्रीय प्रज्ञा शोध परिक्षेच्या धर्तीवर संबंधित प्रकल्प अधिकारी यांच्या मदतीने उमेदवारांची चाळणी परिक्षा घेऊन प्रशिक्षण केंद्रनिहाय व गुणवत्तानिहाय निवड यादी संबंधित अपर आयुक्त यांना सादर करेल.
२. महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीतील युवक-युवतींकरीता सदर वैद्यकीय व अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम स्पर्धा परीक्षा (Medical - NEET तसेच JEE) प्रशिक्षण कार्यक्रम राबवितांना सेवा पुरवठादार संस्थेने आदिवासी विकास विभागाच्या अधिनस्त आयुक्त, आदिवासी विकास

नाशिक, अपर आयुक्त कार्यालये, आदिवासी विकास विभाग आणि प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालयातील संबंधित अधिकारी व कर्मचारी यांच्या मार्गदर्शनाखाली काम करणे बंधनकारक राहील.

३. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता अनुसूचित जमातीतील लाभार्थ्यांची यादी या कार्यालयामार्फत सदर सेवापुरवठादार संस्थेस देण्यात येईल. प्राप्त यादीतील तपशीला नुसार प्रशिक्षण देणाऱ्या सेवापुरवठादार संस्थेने अपर आयुक्त, आदिवासी विकास कार्यालय निहाय उमेदवारांची अद्यावत माहिती, प्रशिक्षण घेणाऱ्या उमेदवारांचा सामाजिक आर्थिक लेखाजोखा व इतर माहिती आवश्यकतेनुसार या संस्थेस सादर करणे बंधनकारक राहील.
४. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम ऑफलाईन पद्धतीने एकूण २४ महिने (२ वर्ष) कालावधीकरीता राबविणे सदर सेवापुरवठादार संस्थेस बंधनकारक राहील.
५. सदर कार्यारंभ आदेश व उमेदवारांची यादी या कार्यालयाकडून सेवापुरवठादार संस्थेस मिळाल्यानंतर १५ दिवसांच्या आत प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मॉड्यूल सदर सेवापुरवठादार संस्थेने या कार्यालयास सादर करणे बंधनकारक राहील.
६. या कार्यालयाकडून संस्थेला आदेश निर्गमित केल्यानंतर संबंधित संस्थेने पुर्ण दोन वर्षाचा प्रतिदिन निहाय अभ्यासक्रम आराखडा (मॉड्यूल) आयुक्त, अपर आयुक्त, संबंधित प्रकल्प अधिकारी व त्या आश्रमशाळेतील मुख्याध्यापक यांना पंधरा दिवसात सादर करणे बंधनकारक राहील.
७. प्रशिक्षण कार्यक्रमाचे मॉड्यूल मंजूर झाल्यानंतर पुढील १५ दिवसांच्या आत सदर सेवा पुरवठादार संस्थेने ऑफलाईन पद्धतीने प्रस्तावित केलेल्या अनुसूचित जमातीतील युवक आणि युवतींकरीता सदर वैद्यकीय व अभियांत्रिकी अभ्यासक्रम स्पर्धा परीक्षा (Medical-NEET तसेच JEE) प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु करणे बंधनकारक राहील.
८. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम राबविताना विहित प्रक्रिया/बाबीनुसार प्रती सप्ताह प्रतीदिन प्रशिक्षण तासिका बाबतच्या मर्यादांचे तंतोतंत पालन करणे सदर सेवापुरवठादार संस्थेस बंधनकारक राहील.
९. प्रत्येक आठवड्यात रविवारी मार्गील आठवड्यात शिकविलेल्या अभ्यासक्रमावर आधारित परिक्षा घेण्यात येईल. तसेच प्रत्येक महिन्याच्या शेवटी त्या महिन्यात शिकविलेल्या अभ्यासक्रमावर परिक्षा घेण्यात येईल.
१०. पहिल्या वर्षी माहे- मार्च मध्ये त्या वर्षात शिकविलेल्या अभ्यासक्रमावर JEE /NEET/CET च्या परिक्षेच्या धर्तीवर पुर्ण गुणांची परिक्षा संस्थेमार्फत घेण्यात येईल. सदर परिक्षा ही प्रकल्प अधिकारी यांच्या उपस्थितीत पारदर्शक पणे घेण्यात येईल.
११. संस्था याकरिता स्वंत्र अँप तयार करेल ज्यामध्ये प्रत्येक विद्यार्थ्यांची माहिती, दैनंदिन हजेरी, परिक्षेत मिळालेले गुण व निकाल इ. उपलब्ध होईल.
१२. JEE /NEET/CET या परिक्षेचा अभ्यासक्रमावर आधारित संस्थेने स्वतःप्रकाशित केलेले Study Material, Test Series इ. विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षण सुरु होण्यापुर्वीच पुरवावे.
१३. इ. ११ वी इ. १२ वीच्या विज्ञान शाखेचा नियमित अभ्यासक्रम पुर्ण करून घेण्याची जबाबदारी विभागाकडून पर्यायी व्यवस्था होईपर्यंत संस्थेची राहील.
१४. प्रशिक्षण देण्याऱ्या शिक्षकांची पात्रता ही त्या विषयातील किमान पदवीतुर पदवी असावी किंवा प्रशिक्षक IIT/ NIT मध्युन पास झालेले असावे. संस्था ज्या शिक्षकांची नेमणुक करणार आहे त्या शिक्षकांची शैक्षणिक पात्रता, त्याचा हया क्षेत्रातील अनुभव याबाबतची सविस्तर

कागदपत्रासह माहिती आयुक्त यांना संरथेने सादर करणे बंधनकारक राहील. एखाद्या शिक्षकाची पात्रता आयुक्त, यांना आयोग्य वाटल्यास त्यांची नेमणुक करता येणार नाही.

१५. निवड केलेल्या शिक्षकांना अपरिहार्य अपवाद वगळता दोन वर्ष बदलता येणार नाही. तसेच एखाद्या शिक्षकांच्या बाबतीत त्याच्या आध्यापन पद्धतीबाबत वा इतर कारणाने काही तक्रारी प्राप्त झाल्यास त्यांना संस्थेला तात्काळ बदलावे लागेल.

१६. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता उपस्थित अनुसूचित जमातीतील उमेदवारांच्या बाबतचा प्रती मासिक उपस्थिती अहवाल तसेच प्रगती अहवाल अपर आयुक्त तसेच आयुक्त कार्यालयास सादर करणे सदर सेवापुरवठादार संस्थेस बंधनकारक राहील.

१७. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम बाबत तांत्रिक अडचणी असल्यास सेवापुरवठादार संस्थेने संबंधीत प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय यांचेमार्फत प्रशिक्षण घेणाऱ्या उमेदवारास संपर्क करणे किंवा अडचणीचा निपटारा करणे बंधनकारक राहील.

१८. आयुक्त कार्यालया मार्फत निवड झालेल्या संस्थेसोबत सामंजस्य करार करण्यात येईल.

१९. प्राप्त तपशीलानुसार सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमामध्ये सेवापुरवठादार संस्थेमार्फत विलंब, कामकाजात दिरंगाई इ. कारणास्तव तक्रार प्राप्त झाल्यास तसेच प्रकल्प स्तरीय समिती मार्फत शिफारस केल्यानुसार दंडात्मक कारवाई करण्यात येईल. तसेच संस्थेवर गंभीर आरोप सिद्ध झाल्यास संस्थेसोबतचा करारनामा रद्द करण्यात येईल. उर्वरीत कालावधीसाठी नवीन संस्थेची निवड करण्यात येईल.

२०. संस्थेने सादर केलेल्या देयकाची गठीत समितीने तपासणी केल्यानुसार किंवा विहित पद्धतीनुसार व अनुदान उपलब्धतेनुसार अदायगीसाठी पुढील कार्यवाही केली जाईल. सदर वित्तिय वर्षामध्ये अनुदान उपलब्ध नसल्यास देयकांच्या अदायगीसाठी झालेल्या विलंबास सदर कार्यालय जबाबदार राहणार नाही तसेच विलंबीत देयकांवर कोणत्याही प्रकारचे व्याज अनुज्ञेय असणार नाही.

२१. एखादा विद्यार्थी मधुन प्रशिक्षण सोडुन गेल्यास त्यांच्या देयकाबाबत उपस्थितीनुसार रक्कम अदा करण्याचा अंतिम निर्णय आयुक्त, आदिवासी विकास हे घेतील.

२२. सदर प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता समन्वय करण्याकरीता प्रशिक्षण घेणाऱ्या संस्थेने स्वतंत्र कर्मचारी नियुक्त करावा. सदर कर्मचारी आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक येथे कार्यरत असेल व सदर प्रशिक्षणाचा दैनंदिन कामकाज अहवाल आयुक्त, आदिवासी विकास, आयुक्तालय, नाशिक यांना अवगत करेल.

२३. विभागाने नियमित अभ्यासक्रम शिकविण्याकरिता विभागाच्या शिक्षकांची नेमणुक केल्यावर त्याच्याशी समन्वय साधुन नियमित अभ्यासक्रम व JEE /NEET/CET यांचे नियोजन करावे.

२४. विभागाच्या नियमित शिक्षकांना JEE /NEET/CET अभ्यासक्रम कसा शिकवायचा याबाबतचे मार्गदर्शन व प्रशिक्षण देण्याची जबाबदारी संस्थेची राहिल.

१०) शासनामार्फत देणात येणाऱ्या सोयी - सुविधा:-

सदर प्रशिक्षण केंद्रात खालील सोयी-सुविधा पुरविण्यात येतील-

१. स्वतंत्र वर्ग खोल्या, बॅचेस, संगणक, प्रयोगशाळा इ.
२. विद्यार्थ्यांचे निवास, भोजन व्यवस्था इ.

११) इतर महत्वाच्या बाबी:-

- १) सदर प्रशिक्षण कार्यक्रम / योजना संबंधित लेखाविषयक संपूर्ण माहिती तयार करणे व त्याचे जतन करणे व निधी बाबतचे उपयोगिता प्रमाणपत्र सादर करण्याची जबाबदारी ही संबंधित संस्थेची राहील.
२. संबंधित आश्रमशाळेचे मुख्याध्यापक हे सदर योजनेचे नियंत्रण अधिकारी म्हणुन काम पाहतील. संस्था मुख्याध्यापक हे संगममताने सर्व प्रशिक्षणाचे नियोजन पार पाडतील.
३. सर्व विद्यार्थ्यांनी सत्र निहाय उपस्थित राहणे बाबतची जबाबदारी ही आश्रमशाळेतील सर्व कर्मचारी व प्रशिक्षण देणाऱ्या संस्थेची राहील.
४. सदरचा प्रशिक्षण कार्यक्रम निवासी, नियमित स्वरूपाचा प्रशिक्षण कार्यक्रम आहे. भोजन व निवास यासाठी येणारा सर्व खर्च संबंधित प्रकल्प अधिकारी कार्यालयामार्फत करण्यात येईल.
५. सदर प्रशिक्षण संबंधित दरमहा सादर करण्यात येणारे टेस्ट अहवाल, प्रगती अहवाल समाधानकारक नसल्यास त्यास सदर प्रशिक्षण देणारी संस्था जबाबदार राहील.
६. **रुजू प्रमाणपत्र**:- सदर प्रशिक्षणार्थीचे रुजू प्रमाणपत्र प्रशिक्षण देणारी संस्था व मुख्याध्यापक/केंद्रप्रमुख यांच्या संयुक्त स्वाक्षरीने सर्व आवश्यक कागदपत्रांसह आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना सादर करण्यात येतील.
७. मासिक प्रगती अहवाल प्रशिक्षण कार्यक्रम सुरु झाल्यापासून दरमहा प्रशिक्षणार्थी आर्थिक व भौतिक प्रगती अहवाल, हजेरी प्रमाणपत्र इ. बाबी मुख्याध्यापकाच्या स्वाक्षरी व शोरा घेऊन सदर प्रशिक्षण देणाऱ्या संस्थेच्या समन्वयकाने आयुक्त, आदिवासी विकास आयुक्तालय, नाशिक व संबंधित अपर आयुक्त कार्यालय यांना सादर करणे आवश्यक आहे.
८. सदर प्रशिक्षणाचे दैनिक, साप्ताहिक तसेच मासिक हजेरी प्रमाणपत्र मुख्याध्यापकाकडून प्रमाणित करून देणे बंधनकारक आहे.

१२) निधी / आर्थिक बाबी :-

महाराष्ट्र राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना इयत्ता दहावी नंतर दोन वर्ष कालावधी मध्ये नामवंत खाजगी शिक्षण संस्थेच्या सहाय्याने अभियांत्रिकी व वैद्यकीय प्रवेश परीक्षांचे मार्गदर्शन करणे बाबत खर्चाचा तपशील खालीलप्रमाणे राहील :-

अ.क्र.	खर्चाच्या बाबी	प्रतिवर्ष खर्च	
		१	२
१	खाजगी प्रशिक्षण संस्थेची फी रु. १,००,०००/- (अक्षरी रु. एक लाख सर्व करासह) प्रति विद्यार्थी प्रति वर्ष. यामध्ये व्याख्यातांचे मानधन, एक सहाय्यक व एक शिपाई यांचे मानधन, स्टडी मटेरियल, नोट्स (वाचन साहित्य) टेस्ट सेरीज, आवश्यक वर्तमानपत्र, मासिके, पुस्तके, स्टेशनरी इ. पुरविणे तसेच प्रशिक्षणाच्या इतर अनुषंगिक खर्चाचा समावेश आहे.	रु.३,२०,००,००/- (अक्षरी रुपये- तीन कोटी वीस लाख फक्त) चार केंद्रातील ३२० विद्यार्थ्यांना प्रतिवर्ष रु.१ लक्ष याप्रमाणे	
२	जाहिरात खर्च + प्रवेश परीक्षा, तसेच प्रशासकीय व इतर किरकोळ खर्च	रु.१५,००,०००/-	
एकूण		रु.३,३५,००,०००/-	

उपरोक्तप्रमाणे इ. ११ व १२ या दोन वर्षाकरिता येणारा रु. ६,७०,००,०००/- (अक्षरी- रुपये- सहा कोटी सत्तर लाख फक्त) इतका खर्च अपेक्षित आहे. सदर प्रशिक्षणासाठी आवश्यक तो निधी आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक यांचे अधिनस्त ठेवण्यात येईल व त्यांचेमार्फत संबंधित प्रशिक्षण केंद्रास उपलब्ध करून दिला जाईल.

सदर योजनेचा आढावा घेण्यासाठी व अंमलबजावणीत काही अडचणी आल्यास उचित बदल करून त्यास मान्यता देण्याचे अधिकार आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक यांना असतील.

१३. प्रशिक्षण संस्थेचे शुल्क वितरण :-

प्रशिक्षण देण्यासाठी निवड झालेल्या संस्थेशी करण्यात येणाऱ्या सर्विस लीगल अग्रीमेंट / करारामधील अटी व शर्तीच्या अधीन राहून चार टप्प्यामध्ये सदर प्रशिक्षण संस्थेचे शुल्क / निधी वितरीत करण्यात येईल.

अ- पहिले वर्ष (इ.११ वी)

टप्पा	वितरीत रक्कम टक्केवारी	पुर्णत्व बाब
पहिला टप्पा (माहे जुलै)	३०%	संस्थे सोबत करारनामा झाल्या नंतर
दुसरा टप्पा (माहे- नोव्हेंबर)	३०%	चौथ्या महिन्यात संस्थेमार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाही बाबत सविस्तर अहवाल सादर केल्या नंतर तसेच आदिवासी विकास निरीक्षक / संबंधित प्रकल्प कार्यालयातील सहा प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण) आणि आश्रमशाळा मुख्याध्यापक यांचा संयुक्तिक अहवाल प्राप्त झाल्या नंतर
तीसरा टप्पा (माहे- जानेवारी)	३०%	आठव्या महिन्यात संस्थेमार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाही बाबत सविस्तर अहवाल सादर केल्या नंतर तसेच आदिवासी विकास निरीक्षक / संबंधित प्रकल्प कार्यालयातील सहा प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण) आणि आश्रमशाळा मुख्याध्यापक यांचा संयुक्तिक अहवाल प्राप्त झाल्या नंतर
चौथा टप्पा (माहे मार्च)	१०%	तुकडी मधील एकूण विद्यार्थ्यांपैकी ६०% विद्यार्थ्यांना पहिल्या वर्षी घेण्यात आलेल्या वर उल्लेखित अ.क्र. १० मधील १० नुसार आयोजित केलेल्या परिक्षेत ८०% व ४०% विद्यार्थ्यांना किमान ७० टक्याच्या पुढे गुण प्राप्त झाल्यानंतर उर्वरित १०% निधी अदा करण्यात येईल.

ब- दुसरे वर्ष (इ. १२ वी)

टप्पा	वितरीत रक्कम टक्केवारी	पुर्णत्व बाब
पहिला टप्पा (माहे जुलै)	२०%	पहिल्या वर्षाच्या प्रकल्प अधिकारी, यांनी दिलेल्या समाधान कारक प्रगती अहवालानंतर
दुसरा टप्पा (माहे- नोव्हेंबर)	२०%	माहे- जुन ते ऑक्टोबर पर्यंत संस्थमार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाही बाबत कार्यवाहीचा सविस्तर अहवाल सादर केल्यानंतर तसेच आदिवासी विकास निरीक्षक/ संबंधित प्रकल्प अधिकारी कार्यालयातील सहाय्यक प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण) आणि आश्रमशाळा मुख्याध्यापक यांचा संयुक्तिक अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर
तीसरा टप्पा (माहे- जानेवारी)	२०%	माहे- जुन ते डिसेंबर पर्यंत संस्थेमार्फत करण्यात आलेल्या कार्यवाही बाबत सविस्तर अहवाल सादर केल्यानंतर तसेच आदिवासी विकास निरीक्षिक / संबंधित प्रकल्प अधिकारी कार्यालयातील सहाय्यक प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण) आणि आश्रमशाळा मुख्याध्यापक यांचा संयुक्तिक अहवाल प्राप्त झाल्यानंतर
चौथा टप्पा (माहे मार्च)	४०%	पुढील वर्षी तुकडी मधील एकूण विद्यार्थ्यांपैकी ६०% विद्यार्थी उत्तीर्ण होऊन नामांकित संस्थेत प्रवेशित झात्यानंतर ४० % निधी अदा करण्यात येईल. (नामांकित याचा अर्थ विद्यीर्थ्यांना त्यांच्या प्राप्त गुणांच्या आधारे IIT/IIT/NIT/BITS/ Govt.Engg. Collge/Govt. Medical Collge/Through CAP Round In Medical Collge प्रवेश मिळालेला असावा.)

१४) शैक्षणिक आढावा, नियंत्रण व सनियंत्रण :-

अ) सदर योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी संबंधित अपर आयुक्त कार्यालय स्तरावर उप आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली खालील प्रमाणे समिती गठीत करण्यात येईल.

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	२	३
१	अपर आयुक्त	अध्यक्ष
२	उपआयुक्त, अपर आयुक्त कार्यालय	सदस्य
३	सहा.प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण), अपर आयुक्त कार्यालय	सदस्य

४	आदिवासी विकास निरीक्षक, प्रकल्प कार्यालय	सदस्य
५	संबंधित आश्रमशाळेचे मुख्याध्यापक	सदस्य
६	प्रकल्प अधिकारी	सदस्य सचिव

उपरोक्त समितीचे कार्य :-

१. प्रत्येक दोन महिन्यात संस्था प्रतिनिधी बरोबर बैठक घेऊन आढावा घेणे.
२. तेथील विद्यार्थ्यांना संस्थेमार्फत देण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधा, प्रशिक्षण दर्जा इ. आढावा घेणे.
३. विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक प्रगतीबाबत आढावा घेणे व त्यांना देण्यात येणाऱ्या सोयी-सुविधांचा आढावा घेऊन त्याची पुर्तता करणे.
४. प्रशिक्षण केंद्राला अचानक भेट देऊन आढावा घेणे तसेच प्रशिक्षणाबाबत विद्यार्थ्यांचे अभिप्राय व सुचना विचारात घेऊन आवश्यक ती कार्यवाही करणे.
५. प्रशिक्षण संस्थेमार्फत आयोजित करण्यात येणाऱ्या कार्यशाळेस उपस्थित राहणे व इतर वेळेनुसार उत्पन्न होणाऱ्या तत्सम बाबीं

ब- सदर योजनेची प्रभावी अंमलबजावणी करण्याकरिता संबंधित प्रकल्प कार्यालय स्तरावर प्रकल्प अधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली खालीलप्रमाने समिती गठीत करण्यात येईल.

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पदनाम
१	२	३
१	प्रकल्प अधिकारी	अध्यक्ष
२	कार्यालय अधिक्षक	सदस्य
३	आदिवासी विकास निरीक्षक	सदस्य
	संबंधित आश्रमशाळेचे मुख्याध्यापक	सदस्य
४	सहा.प्रकल्प अधिकारी (शिक्षण)	सदस्य सचिव

उपरोक्त समितीचे कार्य :-

१. प्रशिक्षण घेणे साठी आश्रमशाळा निवडी बाबत सहकार्य करणे.
२. कार्यान्वित संस्थेसोबत समन्वय साधून परीक्षा दिनांक वेळ ठरविणे
३. कार्यान्वित यंत्रणेस परीक्षा घेणेसाठी पुरेसे मनुष्यबळ आणि भौतिक सुविधा उपलब्ध करून देणे.
४. कार्यान्वित यंत्रणे मार्फत पूर्व परीक्षा व्यवस्थित पार पाडल्या नंतर निकाल तयार करून अपर आयुक्त कार्यालयास यादी मान्यतेसाठी सादर करणे
५. प्रशिक्षण स्थळी मुख्याध्यापक आणि कार्यान्वित संस्था यांना येणाऱ्या समस्यांचे निराकरण करणे.
६. निवड झालेल्या विद्यार्थ्यांचे आश्रमशाळा मार्फत विहित नमुन्यात अर्ज भरून घेणे सूचना देणे.

७. प्रशिक्षण कार्यक्रम तयार करणे तसेच प्रशिक्षण वेळ आणि इतर बाबी निश्चित करणे.
८. केलेल्या कार्यवाहीचा अहवाल तयार करून अपर आयुक्त कार्यालयास सादर करणे.

१५. सदर प्रयोजनासाठी येणारा खर्च "मागणी क्र.टी-०५ मुख्य लेखाशिर्ष २२२५. अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती, इतर मागासर्वा व अल्पसंख्यांक यांचे कल्याण, पंचवार्षिक जाती, योजना ०२. अनुसूचित जमातीचे कल्याण, ७९६, करणारी क्षेत्र उपयोजना (०२) जनजाती क्षेत्राबाहेरील उपयोजना-राज्य योजनांतर्गत योजना, (०२) (३६) अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना भारतीय व राज्य प्रशासकीय सेवेची संधी प्राप्त करून देण्यासाठी त्यांना संघ लोकसेवा आयोग/महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाकडून घेण्यात येणाऱ्या स्पर्धा परिक्षांचे प्रशिक्षण देणे (२२२५डी३८७) (कार्यक्रम) ३१, सहायक अनुदाने (वेतनेतर)"या लेखाशीर्षाखाली आयुक्त, आदिवासी विकास, आयुक्तालय, नाशिक यांना उपलब्ध करून दिलेल्या तरतुदीतून भागविण्यात यावा.

१६. सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्र. २०२४१०१४१५५८३९७९२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि.फ.वसावे)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

१. मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
२. मा. मुख्यमंत्री, महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.४०० ०३२.
३. मा. उपमुख्यमंत्री (गृह) महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.४०० ०३२.
४. मा. उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) महाराष्ट्र राज्य यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.४०० ०३२.
५. मा.मंत्री (आदिवासी विकास), महाराष्ट्र राज्य यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई :- ४०० ०३२.
६. सर्व मा. मंत्री, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
७. सर्व मा. विधानसभा सदस्य./विधान परिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ, विधानभवन, मुंबई
८. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
९. अपर मुख्य सचिव, आदिवासी विकास, यांचे स्वीय सहाय्यक, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
- १०.प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, विधानभवन, मुंबई.
- ११.आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक.
- १२.निबंधक, मा. उच्च न्यायालय, मुंबई, / नागपूर / औरंगाबाद खंडपीठ.
- १३.सरकारी अभियोक्ता, मा .उच्च न्यायालय, मुंबई / नागपूर / औरंगाबाद. खंडपीठ
- १४.आयुक्त, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
- १५.सर्व जिल्हाधिकारी.
- १६.व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य, आदिवासी विकास महामंडळ मर्या. नाशिक

- १७.अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य नागपूर / नाशिक/ ठाणे / अमरावती.
१८. शिक्षण आयुक्त, महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
- १९.शिक्षण संचालक (प्राथमिक) महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २०.शिक्षण संचालक, (माध्यमिक) महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- २१.सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प.
- २२.महालेखापाल (लेखा परिक्षा) / (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-१, मुंबई
- २३.महालेखापाल (लेखा परिक्षा) / (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर.
- २४.सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
- २५.अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई.
- २६.संचालक, माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
- २७.सर्व उप सचिव, आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय, मुंबई.
२८. संचालक, अर्थ व लेखा, आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय, मुंबई.
- २९.सर्व अवर सचिव/कार्यासन अधिकारी, आदिवासी विकास विभाग,मंत्रालय, मुंबई.
- ३०.उप सचिव (व्यय-१४), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ३१.सर्व मुख्याध्यापक, शासकिय आदिवासी आश्रमशाळा
- ३२.निवडनस्ती (का-१३) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई:- ४०० ०३२.